

Datum 2025-08-29

Informationsklass Öppen

Diariernr (åberopas) A322.702/2025

Saknr 000

Polismyndigheten

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Er referens KN2025/01042

En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14)

Sammanfattning

Polismyndigheten tillstyrker utredningens förslag om inrättande av en nationell samordningsfunktion, där Polismyndigheten ska ansvara för samordningen av arbetet. Polismyndigheten ställer sig även positiv till utredningens förslag till ändringar och förtydliganden i nuvarande 29 kap. 1 § miljöbalken samt förslaget om att ett nytt avfallsbrott bör införas.

Polismyndigheten delar *inte* utredningens förslag på avkriminalisering av vissa straffbestämmelser i 29 kap. miljöbalken. Polismyndigheten ser visserligen fördelar med sanktionsväxling inom delar av miljöstraffrätten, men anser att utredningens förslag i denna del är för långtgående.

Polismyndigheten vill framföra följande synpunkter.

Polismyndighetens synpunkter

Vandelsprövning (avsnitt 7.2)

Polismyndigheten ser positivt på utredningens förslag till utökad vandelsprövning för att få bedriva miljöfarlig verksamhet och bedömer att detta kan bli ett effektivt hjälpmedel för att motverka oseriösa aktörer. Som utredningen beskriver kommer en utökad vandelsprövning dock inte att få effekt på de personer och företag som medvetet underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt lagstiftningen. Den mer organiserade miljöbrottsligheten tenderar att likna den vid avancerad ekonomisk brottslighet, med målvakter, förfalskade underlag i tillståndprocesser, oseriösa avfallsmäklare och andra högst medvetna kringgåenden av de regler som finns på området. Mot dessa aktörer måste myndigheterna kunna agera med kännbara sanktioner, varför Polismyndigheten menar att en underlåtenhet att anmäla övertagande av en verksamhet bör kunna leda till en betydligt högre miljöstraffsavgift än det

föreslagna beloppet om 10 000 kr. Även i de fall förhållandena ändras vad gäller fysiska personer som har inflytande över den juridiska personen – och detta inte anmäls – bör sanktionsavgiften kunna sättas högre än det föreslagna beloppet.

Kontanthantering (avsnitt 7.6)

Polismyndigheten anser att ett kontantförbud inom avfallshantering och närliggande branscher bör införas. Metallstölder kan få allvarliga effekter för bl.a. infrastrukturen och miljön. Ett kontantförbud i de aktuella branscherna skulle öka möjligheterna att digitalt spåra försäljning av stulna metaller och därmed minska möjligheterna för oseriösa aktörer att köpa och sälja desamma. I och med att den aktuella utredningen har valt att inte lägga fram ett sådant förslag förordar Polismyndigheten att frågan prioriteras i ett annat sammanhang.

Förbättrade möjligheter att upptäcka miljöbrottslighet (avsnitt 8)

Polismyndigheten anser att det finns ett konkret och påtagligt behov av ett företagsbotsregister. Utan ett sådant register finns en risk att ärenden hanteras utan att det upptäcks att den verksamhet som utreds tidigare har ådömts företagsbot.

Utredningens bedömningar och förslag om samverkan (avsnitt 9.3)

Utredningens förslag om att det bör inrättas en nationell samverkansfunktion, i kombination med regionala samverkansgrupper, är väsentliga för en mer effektiv miljöbrottsbekämpning. Idag finns mycket information om brottsfenomen, trender och aktörer hos respektive myndighet. En nationell samverkansfunktion skulle underlätta och strukturera utbytet av sådan information myndigheterna emellan. Förslaget kommer även innebära att Polismyndigheten har förutsättningar att uppfylla kravet på samordning i EU:s nya miljöbrottsdirektiv.¹

Polismyndigheten noterar vad utredningen på bland annat sida 467 anför, angående att det inte ligger inom utredningens uppdrag att lämna förslag om utökade möjligheter att dela information utan hinder av sekretess. Polismyndigheten vill härvid framhålla att den sekretessbrytande bestämmelse som föreslås i Prop. 2024/2025:180² endast gäller sekretess till skydd för enskild. För att den nationella samordningsfunktionen ska kunna

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG.

² Prop. 2024/25:180 Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse

fungera effektivt är det avgörande att sekretess mellan myndigheterna inte hindrar funktionens arbete. Polismyndigheten förordar därför att sekretessfrågan hanteras i den fortsatta beredningen av ärendet.

Utredningens bedömningar och förslag om sanktionsväxling (avsnitt 12)

Polismyndigheten delar *inte* utredningens förslag på avkriminalisering av vissa straffbestämmelser i 29 kap. miljöbalken. Polismyndigheten ser visserligen fördelar med sanktionsväxling inom delar av miljöstraffrätten, men anser att utredningens förslag är för långtgående. Polismyndigheten menar att sanktionsväxling måste förbehållas fall där det, med beaktande av de sammantaga effekterna av förslagen, kan anses rättssäkert och leda till ett godtagbart resultat.

Vid ett genomförande av utredningens förslag om sanktionsväxling kommer ansvaret för utredning såväl som bedömning överföras till 290 kommuner, 21 länsstyrelser och ett antal centrala tillsynsmyndigheter. En sådan spridning av ärenden riskerar att leda till bristande förutsebarhet och rättssäkerhet, där liknande fall riskerar att behandlas olika. Genom förslaget kommer ett betydligt större ansvar att läggas på kommunerna. Polismyndigheten ifrågasätter om kommunerna kommer att kunna tillföras de resurser såväl som den kunskap som behövs för att de, på ett rättssäkert sätt, ska kunna göra korrekta och likvärdiga bedömningar i hela landet och i den omfattning som utredningens förslag kommer att kräva. Polismyndigheten vill i sammanhanget även understryka vad utredningen på sida 443 i betänkandet beskriver angående att flera kommunala inspektörer till utredningen framfört att de arbetat i verksamheter där det från politiskt håll funnits en ovilja mot att driva tillsynsärenden framåt av hänsyn till att man önskar att kommunen ska ha ett företagervänligt klimat.

Polismyndigheten anser att det är av särskild vikt att gärningar enligt 29 kap. 4 § första stycket 1 a-g miljöbalken även fortsättningsvis ska vara straffbelagda. Nyss nämnda bestämmelser avser skyldighet att lämna grundläggande information som tillsynsmyndigheterna behöver för att kunna bedriva en effektiv tillsyn. De aktuella bestämmelserna omfattar gärningar som typiskt sätt kan leda till såväl omfattande besparingar som betydande vinster, detta genom att exempelvis slippa köpa in kostsam reningsutrustning eller ett ökat värde på en fastighet. Polismyndigheten ifrågasätter om ett system med miljöskattavgifter kommer att kunna vara så pass flexibelt att det motsvarar dessa vinster eller besparingar och därmed fungerar avskräckande. Om vinsten är högre än skattavgiften och agerandet därtill inte leder till en straffsanktion, finns en uppenbar risk för ett synsätt där det går att "betala sig fri" från vissa typer av gärningar.

Polismyndigheten anser även att det vore mycket olämpligt att avkriminalisera gärningar enligt 29 kap. 5 § 1–3 miljöbalken. Att lämna oriktiga uppgifter till en myndighet bör i regel ses som allvarligt. Polismyndigheten menar att en miljöstraffsavgift, i det aktuella sammanhanget, inte är lika normbildande eller handlingsdirigerande som en straffsanktion.

Utredningens bedömningar och förslag avseende miljöstraffrätten (avsnitt 16)

Polismyndigheten ser positivt på utredningens förslag till ändringar och förtydliganden i nuvarande 29 kap. 1 § miljöbalken samt förslaget om att ett nytt avfallsbrott bör införas. Polismyndigheten ställer sig även positiv till den skärpning av straffskalorna som utredningen föreslår. Mot bakgrund av hur delar av miljöbrottsligheten numera ser ut, med inslag av och kopplingar till organiserad brottslighet, förordar dock Polismyndigheten att hemliga tvångsmedel ska kunna användas i fler fall, i vart fall vid de grövsta miljöbrotten. Möjligheten till stora förtjänster, i kombination med låg risk för upptäckt och förhållandevis milda påföljder, riskerar annars att göra miljöbrottslighet än mer attraktiv för grovt kriminella. Polismyndigheten anser därför att minimistraffet för grovt miljöbrott och grovt artskyddsbrott bör höjas till två års fängelse, alternativt att grovt miljöbrott och grovt artskyddsbrott bör läggas till i brottskatalogen i 27 kap. 18 a § andra stycket rättegångsbalken.

Yttrandet har beslutats av juristen Lars Stark efter föredragning av juristen Johanna Tucker. Vid den slutliga handläggningen har rättschefen Gunilla Hedwall deltagit.

POLISMYNDIGHETEN

Lars Stark

Johanna Tucker

Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli